

До 20-річчя Асоціації:

УДК 37.018.1:378.4ХГУ«НУА»

*К.В. Астахова***ПРИВАТНІ НАВЧАЛЬНІ ЗАКЛАДИ ЗА 20 РОКІВ ДОВЕЛИ
СВОЄ ПРАВО НА ЖИТТЯ**

Статтю присвячено проблемі реального, а не вербального, визнання приватної освіти в Україні та досягненням Харківського гуманітарного університету «Народна українська академія» за більш ніж двадцятирічний період існування.

The article deals with the problems of the effective rather than verbal recognition of private education in Ukraine as well as with the results Kharkiv University of Humanities «People's Ukrainian Academy» has achieved during the period of more than twenty years.

Ключові слова: приватна освіта, ранжування внз, Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія».

Утворення Асоціації приватних ВНЗ України у вересні 1993 року стало кульмінаційною точкою інтенсивного процесу виникнення по всій державі альтернативних навчальних закладів, діяльність яких була заснована на позабюджетному фінансуванні.

«Бурхливі 90-ті» розгорнули простір для енергійних, заповзятливих, ризикових людей, готових пробувати щастя в самих різних сферах життєдіяльності суспільства. Знайшлися, природно, й ті, хто не побоявся ризикнути на ниві освіти — розпочати принципово нову для України справу — створення приватних ВНЗ, шкіл, дошкільних установ. Так, це було новим для України явищем, оскільки виникнення приватних навчальних закладів на рубежі ХХ–ХХІ століть дуже мало вплинуло на розвиток освіти в країні через нетривалість своєї історії.

Саме такі зухвалі, недосвідчені, але впевнені в собі засновники нового сектора в освітньому просторі України зібралися в Одесі восени 1993 р., щоб почути інших і заявити про себе, щоб зміцнити ґрунт у себе під ногами. Їх зусиллями й відбулося організаційне оформлення Асоціації приватних ВНЗ України, першим головою якої був обраний ректор Одеського інституту підприємництва і права Медведєв Володимир Олексійович (згодом цю посаду на довгі роки зайняв ректор Європейського університету професор Тимошенко Іван Іванович).

Святкова атмосфера перших спільних зборів керівників щойно створених, навчальних закладів, ейфорія від усвідомлення того, що мета досяжна, що поруч із тобою більше сотні таких же ентузіастів, які змогли добитися відкриття нових навчальних структур, набрати студентів і розпочати навчальний процес — все це дуже швидко змінилося на виключно складні, суперечливі, часом драматичні, але як показав час, об'єктивно необоротні події.

Засновники кожного нового навчального закладу самостійно розробляли ідеологію його функціонування, створювали матеріально-технічну базу, вирішували питання фінансування і кадрового забезпечення, «пробивали» право на ведення освітньої

діяльності крізь щонайпотужніші бюрократичні перепони. Не всі були однаково підготовлені до такої складної і відповідальної діяльності.

Хтось підходив до цієї проблеми з достатньою часткою професіоналізму, маючи за плечима досвід вузівської роботи, істотні наукові напрацювання, достатню методичну базу, навіть якесь матеріальне забезпечення. Однак у багатьох випадках приватні навчальні заклади створювалися на авантюрній основі при дуже слабкому уявленні їх засновників про цілі, завдання і реальні можливості їх досягнення.

Тому вже до кінця першого десятиліття кількість учасників одеського форуму зменшилась майже вдвічі: хтось зрозумів, що сів не в свої сани і відійшов убік, хтось опинився не в ладах із законом і його діяльність була припинена правоохоронцями. Але вже до кінця 90-х років ХХ століття стало зрозуміло всім, що потреба суспільства в альтернативній освіті чітко сформувалася і надалі без неї не обійтись.

Нині серед приватних навчальних закладів майже півтори сотні вузів, сотні шкіл і дошкільних установ.

До тих, хто одним із перших розпочав пошук альтернативного шляху, хто зберіг упевненість у необхідності, життєздатності й перспективності нового освітнього сектора в Україні, належить і Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія», який 29 травня 2013 року відзначив двадцять другу річницю своєї історії.

Чи дає це підстави для якихось оцінок і узагальнень, для підбиття будь-яких підсумків? Для нас — тих, хто власним серцем і розумом створював крок за кроком цю історію, хто став першовідкривачем і в становленні приватного сектора освіти в Україні, і відпрацюванні ідей безперервної освіти, і в створенні принципово нового типу відносин між тими, хто вчить і хто навчається, — це був довгий, болісний і щасливий шлях реалізації мрії, прекрасної ідеї про надання великих і кращих можливостей для отримання якісної освіти.

Все це — креативний зміст, спроби й помилки, випробування і досягнення протягом майже чверті століття, ця історія, що складалося не завдяки, а всупереч думці, бажанню, ставленню більшої частини суспільства й чиновників, що вершать долі всіх у нашій країні, насамперед, зажадало детального аналізу всіх наших дій, неупереджених оцінок того, що зроблено і що зробити належить.

А зроблено, взагалі, головне: Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія» відбувся і з 2002 року функціонує як ВНЗ вищого, IV рівня акредитації (рішення державної акредитаційної комісії від 9 квітня 2002 року, протокол № 38), а з 1997 р. — як експериментальний майданчик МОН України з працювання нового освітнього модуля безперервної освіти (наказ № 39 від 13.02.1997). Університет визнаний в Україні одним із провідних ВНЗ країни, незалежним, неприбутковим приватним навчальним закладом, що здійснив на практиці ідею безперервної освіти — від дошкільної до післявузівської Структура НУА містить у собі дитячу школу раннього розвитку (від 150 до 200 осіб), спеціалізовану економіко-правову школу, де у 22 навчальних класах отримують освіту 350 школярів, гуманітарний університет, що готує на трьох стаціонарних факультетах фахівців із економіки підприємства, соціології управління і перекладу з усіх європейських мов на українську і російську. Крім того, в НУА функціонують факультети заочно-дистанційного навчання і післядипломної освіти, довузівської підготовки й додаткових спеціальностей, аспірантура, докторантура, різні форми курсового й корпоративного навчання. Останніми роками з'явилася нова форма навчання — група 50+ та навіть 70+, в яких протягом року проходять підготовку за авторськими програмами люди третього віку. Всього ж чисельність тих, хто навчається в ХГУ, перевищує дві з половиною тисячі осіб, а в цілому колек-

тив академії налічує до трьох тисяч осіб. ВНЗ, звичайно, за нинішніми мірками зовсім невеликий, але це наша принципова концептуальна позиція — ми переконані, що лише при невеликій кількості учнів можливо здійснити індивідуальний підхід до навчання і виховання, що уможливорює розкриття кожної особистості і реалізацію її можливостей.

Ми впевнені, що досягнення, яких ми домоглися за 20 років, стали можливими завдяки тому, що НУА — це приватний навчальний заклад, здатний вирішувати складні інноваційні задачі як принципово повий навчальний комплекс. Звідси всі його переваги, труднощі й недоліки. Головна проблема приватної освіти в Україні — це повна відсутність бюджетного фінансування, державного замовлення на фахівців і просто елементарної державної підтримки. Однак сьогодні є надія, що з ухваленням нового закону про вищу освіту, якого з нетерпінням чекає Україна, ситуація зміниться на краще і приватна освіта через 20 років нарешті одержить об'єктивну оцінку й право на існування як невід'ємного елемента освітньої системи України.

Не випадково в офіційних заявах керівництва МОН України останнім часом підкреслюється, що слабкі, нежиттєздатні навчальні заклади позабюджетного фінансування різними шляхами вже пішли з освітнянської ниви України, а та сотня ВНЗ, що залишилася, гідно конкурує з державними навчальними установами, справедливо претендуючи на державне замовлення та й взагалі на повноцінну підтримку держави.